

van az égiekkel... Mégis egész életében szegény ember marad a szó prózai értelmében. Nem hagy utódaira házat, birtokot. De példát ad hitével, a teljességre való törekvésével. Olyan szeretetre tanít, amely tiszteletben tartja az emberi méltóságot: tiszta, megértő, együttérző, minden ember iránt nyitott a szeretetre.

Ebben a törekény, békétlen békében, amelyben élünk, egyre több az emberhez méltó, megoldásra váró feladat, jogosan vetődik fel a kérdés: kell-e a vers? Nem lehet vitás: igen, kell! Mert a vers elringat, felráz, simogat, megdöbent... Ha kell, parancsol: „Talpra magyar!”, ha kell, megérteti, hogy miért: „Ne lőj, fiam!”. Figyelmeztet, hogy:

„Beszéljétek majd el az unokáknak a vért hullajtó, véres zivatart!”. Táplálja bennünk a reményt: „Megládd, megint futunk a berken át, feledve a tél jegét!”. Szeretni tanít, mert egy kicsit elfelejtettük, hogy: „Szeretni jöttünk a világra magunk és mások boldogságára”.

Akik ma idejöttünk, már letettük hitünk zálogát a költészet mellett. A lelkünket ünneplőbe öltöztettük, hogy a szép szó befogadására alkalmassá legyünk. Hallgassuk meg együtt az ünnepi előadást!

Tehát: „Szállj költemény, szólj költemény Mindenkihez külön-külön”.

TÓTH ERZSÉBET

A tatabányai József Attila vers-, énekelt vers és prózamondó versenyekről

Az ezred- és századforduló utolsó évtizede Tatabánya város és a térség szénbányászatból élő lakossága számára katartikus időszak volt. Tatabányával, a „szénre épült várossal” volt tele az országos sajtó, a szénmezők kimerülése, a munkanélküliség, a bűnözés, a levegőszennyezettség szorongató helyzetét hozva a rendszerváltozást követő önkormányzatnak megoldandó feladat. Megteremteni a város új gazdasági szerkezetét, jövőt és megélhetést adni az ott élő embereknek.

Komárom-Esztergom megye legnagyobb és országosan is újjító szellemű művelődési intézménye, a művészetek művelőinek (professzionális és amatőr) menedéke volt a Közművelődés Háza.

Az itt dolgozó, elhivatott és elszánt közművelődési szakemberek hitték és vallották, tenniük kell a városért, más vérkeringésbe kell hozni, hogy ne csak a nehézségek, gondok tapadjanak a település nevéhez, hanem kezdődjön el a művészetek területén és segítségével egy új építkezés, a város arculatának barátságosabb, új tartalmakat hordozó kialakítása.

A Közművelődés Házában dolgozva és az amatőr versmondás, színjátszás területét gondolva én természetesen abban gondolkodtam, hogyan tehetném a Költészet Napját igazi versünneppé városunkban, megyénkben. Ekkor adódott az elképzelés, hogy József Attila (abban az időben egyébként is erősen vitatott) költészetét emeljük középpontba, csak úgy mint születésének dátumával a Költészet Napjának ünnepét. Természetesen nem egy alkalomra terveztünk, hanem hosszútávú, tartalmas és komoly feltételeket szabó, értékes eredményeket felmutató, felmenő rendszerű versenyt, amelynek célja József Attila költészetének a vers *mondása* általi életben tartása, népszerűsítése az irodalombarátok, fiatalok és a felnőtt korosztály segítségével. Akartuk, hogy komoly lehetőséget jelentsen a József Attila költészetében való elmélyülésre, az egyetemes magyar irodalom megismerésére, és minden alka-

lommal az irodalom valamely más területe is hangsúlyt kapjon. Így például 2001-ben a szomszédos népek költésze, s ezen keresztül a műfordítás, vagy Petőfi Sándor születésének 180. évfordulója tiszteletére, éppen ebben az esztendőben, egy Petőfi vers választása által Petőfi Sándor költésze.

A József Attila versenyen jelent meg először a versmondó versenyekhez kapcsolva az énekelt vers kategória, új szint hozva az elhangzó költemények sorába.

A felmenő rendszerű versenyekről szólva, magam akkor vélek valóban országosnak egy versenyt, ha a kislevelektől kezdődően a nagyobb települések, megyeszékhelyek válogató megmérettetésein át kerül sor az országos döntőre. S akkor tartom igazán a költészet ünnepének, ha végezetül nem is versenyről, hanem a magyar irodalomról, a költészetéről s magukról a verseket felmutató előadókról szól.

Hogyan sikerült ezt elérni? Nem könnyen. Először is megtalálni és megnyerni azokat az országos intézményeket, szervezeteket, amelyek képviselői maguk is szívügyüknek tekintik a magyar irodalom és költészet állapotát, és fontosnak találják az ország sok-sok tehetséges amatőr versmondójának bemutatkozását, fejlődési lehetőségét, mert, mint tudjuk, kevesen vannak a hivatásos művészek között, akik a költészetre teszik föl az életüket. Tisztelet azoknak, akik a verset éltetik.

Kezdetektől a jeles esemény kiírója a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a Magyar Írószövetség, a Magyar Művelődési Intézet, a Magyar Versmondók Egyesülete, Komárom-Esztergom Megye Önkormányzata, Tatabánya Megyei Jogú Város, a József Attila Megyei Könyvtár és a Közművelődés Háza KHT.

A fenti intézmények és szervezetek egyben az esemény fő támogatói is, de nem felelhetem, és köszönettel tartozunk a NKÖM Közművelődési Főosztályának a kiemelt támogatásáért és a korábbi győztes versmondóknak a felajánlott közös díjért, és mindazoknak a lokálpatriotáknak,

A SZAKMA ÜNNEPEI

aki úgy gondolták és gondolják, Tatabányáról senki ne menjen el szíves szó nélkül és „üres kézzel”, ezért mindig van, aki kérés nélkül ajánlja segítségét a rendezéshez és tehetőségét a díjazáshoz.

Elengedhetetlenül fontosnak találjuk, hogy a zsűri tagjai és elnöke tiszteletnek örvendő, jeles személyiségek legyenek.

A zsűri elnöke kezdetektől – a rendezők és versmondók nagy örömeire – Domokos Mátyás irodalomtörténész, aki őszinte kíváncsisággal várja a színpadra lépőket, és közvetlenül, lefegyverző tudással, bölcsességgel beszélget az előadott versről, az értelmezésről, akár a gimnazistával, akár a nyugdíjas, a versekre szépkorban rátalált nagymamával.

A zsűri tagjai a kiíró szervezetek képviselői, költők, előadóművészek.

2003-ban a zsűri elnöke: Domokos Mátyás irodalomtörténész.

Tagjai: Tóth Zsuzsanna előadóművész, a Magyar Művelődési Intézet osztályvezetője,

Kiss László, a Magyar Versmondók Egyesülete alelnöke, a Versmondó c. lap főszerkesztője,

Karafiath Orsolya költő,

Harsányi Sulyom László rendező, a Jászai Mari Színház igazgatója,

Debreczeni Tibor rendező, Csokonai-díjas előadóművész, drámapedagógus,

Bornai Tibor zeneszerző.

A tatabányai József Attila vers-, énekelt vers- és prózamondó verseny kemény feltételeket állít a résztvevők elé. A nevezési lapon hat választott művet kell megjelölni, ebből – az eddigiek szerint – három József Attila költészetéből választható, három pedig különböző szempontok szerint: egy biztosan az egyetemes magyar irodalomból, a második Petőfi Sándor költészetéből és harmadikként, a magyar próza előadásának is hangsúlyt adva, a Debreczeni Tibor által összeállított, szerkesztett Novelláskönyvből volt választható.

Az általános gyakorlat szerint az országos döntőkön egy, esetleg két verset hallgat meg a zsűri. Tatabányán a résztvevők mindegyike háromszor szerepel a bíráló bizottság előtt. Nincs kiesés, nincs külön döntő. Mindenki háromszor szerepel, a nevezett hat versből a zsűri által megjelölttel. (Pl. mindenki mond József Attila verset, az egyetemes magyar irodalomból választott művet, és harmadikként a versenyző a megmaradt négy alkotás közül a számára legfontosabbat adhatja elő.)

A második forduló után a szervezők alkalmat teremtenek az elemző, értékelő beszélgetésre a zsűri és az előadók között. Ezt az estét egy intenzív továbbképzésnek is felfoghatjuk, hiszen a hivatkozások, a példák mindenkiben élnek. Az előadott versek irodalomtörténeti vonatkozásai, megközelítése, elemzése, a színpadi megjelenés, a beszéd, és sok más, az előadói attitűd nagyon fontos ele-

mét beszéljük meg, sok-sok tanulsággal.

Ez az egyik legfontosabb programpontja a tatabányai József Attila versenyeknek.

A harmadik forduló rendkívüli fűtöttségének köszönhetően, egyféle döntőnek is felfogható, hiszen ki-ki – az előző esti beszélgetés hatásaként is – a költő iránti alázattal, a legszebben szeretné bemutatni, átadni az általa választott verset.

A gálaesten – mint mindenütt – a díjazottak szerepelnek, de örömeinkre elmondhatjuk, hogy a két és fél nap után együtt van a csapat, nem rohannak el sértődötten (ugyan volt ilyen is, de nem jellemző), együtt örülnek, mert megmérettetést éltek át a javából, és nagyon sokat tanulhattak egymástól és a zsűriben helyet foglaló szakemberektől, művészeketől.

A helyet és alkalmat minősíti, hogy barátságok, kapcsolatok születnek, s hogy egyre szélesebb tábor a versmondó eseményeken egymást látogatóké.

A Tatabányán megrendezett Országos József Attila versenyek díjazottjai:

1994. I. helyezett Domán Augustza – Orosháza – jogász,

1995. I. helyezett Korhecz Imola – Szabadka – műsorvezető, szerkesztő-riporter,

1997. I. helyezett Kiss Máté – Szeged – hírszerkesztő,

1999. I. helyezett Király Erika – Siófok – rádiós műsorvezető,

2001. I. helyezett megosztva dr. Tóth Krisztina – Győr – jogász és Szigeti Anna – Székesfehérvár – egyetemista.

A kezdő, s a néhány azóta egymást követő év hangsúlyt adott a tatabányai helyszínek, megerősödött a köztudatban, hogy a Költészet Napjához a József Attila vers-, énekelt vers- és prózamondó verseny is hozzátartozik.

Az első helyezettek nem a művész pályáját választották, de munkájukban nagy szerepet kap a magyar nyelv árnyalatos használata, mindannyian elkötelezett hívei a magyar költészetnek, életük minőségét meghatározza irodalomhoz kötődésük.

A tatabányai verseny rendezői nem eresztik el a győztesek kezét, visszavárják az első helyezetteket a nyitó ünnepségekre, amelyeken szereplésükkel mércét adnak a fellépés előtt álló versmondóknak.

Az 1999. évi verseny gálaestjére ők viszont a „Korábbi győztesek díja”-val jelentkeztek, és adták át az arra érdemes előadónak. Ez a gesztus is mutatja, hogy ez a verseny túlnő egyszeri találkozáson, szellemisége megteremtődni látszik, és ez volt az elindulás, a tatabányai József Attila vers-, énekelt vers- és prózamondó versenyek megszervezésének a célja.